

poměru rak. měny ku konv. minci a ne ku víd. m.; nálezem zaneseným do kn. jud. pod č. 123 ze dne 10. března 1891 č. 254 vyslovena byla právní věta: »Přepočítání pohledávek vzniklých v době před r. 1799, pokud tyto mají dospěti ku placení po 1. listopadu 1858 dítí se má dle § 5 cís. nař. ze dne 27. dubna 1858 č. 63 a § 3 cís. nař. ze dne 27. dubna 1858 č. 64 ř. z. dle poměru 100 zl. víd. m. ku 42 zl. nové rak. m.«, čímž rozhodnuta konečně sporná ode dávna otázka.

Bylali zápůjčka dána ve veřejných dlužních úpisech, může splacení býti umluveno dvojím způsobem: buď musí se splacení státi v dlužních úpisech téhož druhu, buď v hotových penězích dle hodnoty dlužního úpisu v čas, kdy zápůjčka byla dána. Nebylo-li nic umluveno, platí způsob první. Byla-li zápůjčka dána ve zboží nebo soukromém dlužním úpisu, jest dlužník zavázán vrátiti toliko soukromý dlužní úpis resp. zboží neb nahraditi věřiteli škodu, již věřitel utrpěl. Jinak se má však věc, bylo-li dlužníkovi odevzdáno zboží nebo dlužní úpis s úmluvou, že má je prodati a strženou cenu trhovou jako zápůjčku podržeti. V tomto případě jest tu smlouva o zápůjčku, spojená s příkazem ku prodeji.

Dle práva poplatkového podléhají smlouvy o zápůjčku poplatkům dle stupnice II. dle hodnoty zapůjčené věci. Dlužní úpisy majiteli svědčící, podléhají dle hodnoty zapůjčené věci, převyšujíli doba zápůjčky 10 let poplatkům dle stupnice III., obnášeli doba zápůjčky méně než 10 roků, podléhají takové dlužní úpisy poplatkům dle stupnice II. Při zápůjčkách, které se uzavírají vydáním tzv. dílčích dlužních úpisů, musí se poplatek zapraviti přímo před počtetím jich vydávání a vyměří se spočtením poplatků na jednotlivé dlužní úpisy vypadajících. Z kuponů o úrocích zápůjčky musí se poplatek zapraviti přímo dle úhrnného obnosu jednotlivých kuponů v čas splatnosti (sr. čl. Úpis dlužní a Úroky).

Zápůjčka na loď.

Zápůjčka na loď (contratto di cambio maritimo) jest právní jednání v obchodu námořském, kteréž se vytvořilo příklonně k *foenus nauticum* práva římského. Zápůjčka na loď záleží v tom, že loď nebo náklad neb obojí zároveň zastaveno jest za zápůjčku s výminkou, že má věřitel pozbyti své pohledávky, jakmile zástava mezi cestou pohromou na moři stane se neschopnou uspokojiti nárok jeho nebo vůbec přijde v niveč. Občanský zákoník zmiňuje se o zápůjčce na loď v § 1292 (hlava o odvážných smlouvách) a odkazuje v té příčině na námořní zákony. Ježto té doby není v Rakousku kodifikace předpisů námořského práva (»*Editto politico di navigazione mercantile* ze dne 25. dubna 1774 obsahuje jen kusá ustanovení), rozhodnými jsou o zápůjčce na loď předkem zvyklosti. Přehledný nástin o zásadách při smlouvě o zápůjčku na loď podává svob. pán Locella v časopise *Gerichtszeitung* z r. 1854. Vývody jeho jsou základem dalšího pojednání.

Sluší vytknouti podrobněji toto:

1. Stranami smlouvu uzavírajícími jsou zápůjčitel a dlužník (příjemce zápůjčky).

2. Dlužníkem (příjemcem zápůjčky na loď) může býti správce lodi nebo pán lodi. Není-li správce lodi současně držitelem lodi, může uzavříti zápůjčku na loď toliko v případě nouze t. j. žádá-li toho dokonání cesty nebo zachování lodi nebo nákladu a nelze o tom vyrozuměti pána lodi. Správci lodi jest ponecháno svobodně rozhodnouti, zda skutečně nastal

případ nouze (Jedině tento druh zápůjčky na loď upravuje něm. obch. zákoník o čl. 684.). Každá jiná smlouva o zápůjčku na loď označuje se jako obyčejná zápůjčka na loď.

3. Předmětem zápůjčky na loď jest všecko, co může nebezpečím na moři uvedeno býti v niveč; tudíž

a) loď s příslušenstvím,
b) náklad t. j. zboží odevzdané správci od třetích osob k dopravě,
c) náklad v širším slova smyslu t. j. ony předměty, které veze správce lodi, netoliko k dopravě, nýbrž k zpeněžení. Poskytnouti zvláštní půjčku na zisk očekávaný z nákladu nelze dle platného obyčeje připustiti.

4. Zapůjčená suma nesmí převyšovati hodnotu předmětu, na nějž byla zápůjčka poskytnuta, jinak ručí příjemce zápůjčky za neuhrazený přebytek tak jako za jinou zápůjčku.

5. Jakmile uzavřena jest smlouva o zápůjčku na loď, přejímá zapůjčitel všechna nebezpečí na sebe, která mohou stihnouti zavazený předmět, pokud jednotlivé případy nebezpečí výslovně nebyly úmluvou vyloučeny nebo vinou příjemce zápůjčky způsobeny; zejména práv jest za živelní pohromy, cizí moc a baratterii (vinu lodního mužstva).

6. Za to, že zapůjčitel přejímá tato nebezpečí, bere prémii předkem smluvenou, vedle níž lze ještě vymíniti si zvláštní úroky zápůjčky na loď poskytnuté. Výše této premie není obmezena vzhledem k neurčitému risku, může býti smluvena v celku nebo dle jistých období. V onom případě nabývá se práva na celou prémii, jakmile nastoupí převzaté nebezpečí, v tomto případě lze zapůjčitele odbýti jistinou a premii jdoucí až do konce běžícího měsíce.

7. Obsahem smlouvy o zápůjčku na loď jest úmluva, že zapůjčitel má býti daná zápůjčka i s úroky a premie jen v tom případě vyplacena, dojde-li předmět, na nějž zápůjčka dána, k cíli. Pokud tedy předmět nepostačuje k uspokojení pohledávky, pozbývá věřitel nároku svého. Nárok tento jest věcný. Ze smlouvy o zápůjčku na loď nabývá zástavního práva k předmětu, na nějž zápůjčku poskytl. Tím liší se zápůjčka na loď od vzpomenutého *foenus nauticum*, při kterém nebylo zástavního práva, nýbrž zápůjčka měla býti splacena pro ten případ, že loď dospěje místa svého určení. Osobní ručení správce lodi může se zakládati v tom, že by se správce lodi uchýlil (*deviace*) od smluveného směru cesty nebo vydá loď, pokud se týká, předmět, na nějž byla zápůjčka poskytnuta, nebezpečí předem nevymíněnému a to nikoli v zájmu věřitele. Pán lodi ručí v těchto případech tehdy, když k tomu dal správci lodi příkaz.

8. Právo ze smlouvy o zápůjčku na loď přivádí věřitel ku platnosti jako každý jiný věřitel lodní žalobou zástavní.

9. Listina vyhotovená o smlouvě o zápůjčku na loď nazývá se listem o zápůjčce na loď; list tento může zníti na řad (*ordre*) a v tom případě není indossovatelným (přenesitelným na jiného). Obyčejně obsahuje jména kontrahentů, označení lodi a kapitána (po případě pána lodi), udání zápůjčky, úroků a premie, předmět, na nějž byla zápůjčka dána (loď, zboží, náklad), cíl a směr cesty, případná ustanovení o převzatém nebezpečí a ustanovení, že pohledávka věřitele pomíjí, jestliže a pokud dotýčný předmět na cestě zahyne nebo se poškodí.

10. Několikeronásobná zápůjčka na týž předmět není zásadně vyloučena, avšak na věc, na níž byla již zápůjčka poskytnuta, může býti po-

skytnuta jen ve příčině zbývajících hodnoty bez dalšího obmezení zápůjčka z nouze. Stýká-li se více zápůjček najednou, má bezpodmínečně přednost zápůjčka z nouze poskytnutá na poslední cesty. Více zápůjček z nouze poskytnutých pro týž případ nebo více obecných zápůjček konkuruje vzájem se stejnými právy.

11. Dle obch. zákonníka čl. 271 č. 4 jest zápůjčka na loď absolutním obchodem t. j. poskytnutí zápůjčky nikoli přijetí zápůjčky.

12. K rozhodování sporů ze smluv o zápůjčkách na loď kompetentními jsou námořské soudy neb okresní soudy (§§ 51 a 52 jur. nor.).

13. Zápůjčku na loď sluší lišiti od námořského pojištění; obojí jednání shoduje se v tom směru, že zápůjčitel, pokud se týká, pojišťovatel přijímají na sebe risiko plavby na moři. Základní rozdíl spočívá však v tom, že zápůjčitel pozbývá svého nároku pohromou, kdežto při pojištění zakládá se pohromou závazek pojišťovatele. Při pojištění přísluší nárok na premii za všech okolností, kdežto při zápůjčce na loď sluší premii zaplatiti jen tehdy a potud, pokud dostačuje hodnota předmětu, na nějž zápůjčka dána byla. Zápůjčka na loď a pojištění vylučují se vzájem tím způsobem, že může býti pojištěna věc, na niž zápůjčka byla poskytnuta, jen ve příčině zbytku zápůjčkou nevázaného nebo jen proti nebezpečím, která byla ve smlouvě o zápůjčku vyloučena.

Námořské jednání podobající se zápůjčce na loď, ale od ní dobře rozlišovatelné jest t. zv. neobyčejná příhoda (*aventura grossa, respondentia* práva anglického), jež se přímo vyvinulo z římského *foenus nauticum*. Při tomto jednání poskytuje se zápůjčka v úmyslu na námořní spekulaci a spolu bere zápůjčitel risiko na sebe, avšak dotyčná věc se nezastavuje.

14. Právo poplatkové: Smlouvy o zápůjčce na loď podléhají dle pol. saz. 57 II poplatku dle stupnice II. ze zápůjčeného obnosu a to i tehdy, když byla smlouva dotyčná vyhotovena ve formě obchodního dopisu (§ 9 al. 2 zák. ze dne 29. února 1864 č. 22). Postupy listů o zápůjčce na loď podléhají dle pol. saz. 32, 2 c) poplatku 5 kr.

Zaražení hor.

Zaražení hor (mutování) jest forma, ve které dle dřívějších předpisů horního práva žádalo se za horní propůjčku. Nález nerostu poskytoval nálezci výhradné právo mutovati a mutování v náležité formě podané a známkami nálezů doložené poskytovalo žadateli právo přední, stáří v poli. Avšak zaražení nezjednávalo ještě vlastnictví, nýbrž tohoto nabývalo se teprve propůjčením a vyměřením. Za tím účelem musel si zarážec (mutovník) vymoci od horního soudu list zarážecí (*Muthschein*), aby mohl v práci pokračovati a tím nález k horní propůjčce a vyměření připraviti a přizpůsobiti. Nynějším horním zákonem bylo zaražení hor naprosto odstraněno; tento obsahuje toliko v §§ 276—280 přechodná ustanovení vzhledem k mutování posud se vyskytujícímu a přeměny jeho v oprávnění kutací. Dle těchto §§ má držitel zarážky do 3 měsíců za povolení kutací nově zažádati šetře předpisů nového horního zákona, jinak zaniká zarážka i se všemi účinky dle dřívějších předpisů s ním spojených (§ 276). Staršímu v poli a sice zarážeci před pouhým kutěrem přísluší volba prostoru kutacího dle ustanovení platného horního zákona, má však každé sousední stavbě kutací a mutovací, pokud možno, alespoň jednu míru dolovou zůstaviti (§ 279). V revírech, pro které se navrhuje vlastní stanovy revírní, zůstávají posavadní předpisy o zaražení hor a kutací stavbě beze změny,